

Uczenie maszynowe, różne warianty

Paweł Rychlikowski

Instytut Informatyki UWr

20 maja 2021

Uwaga

Rozważaliśmy uczenie z nadzorem, czyli taki wariant, w którym dysponujemy dodatkowymi danymi (dotyczącymi np. prawidłowej klasyfikacji każdej próbki).

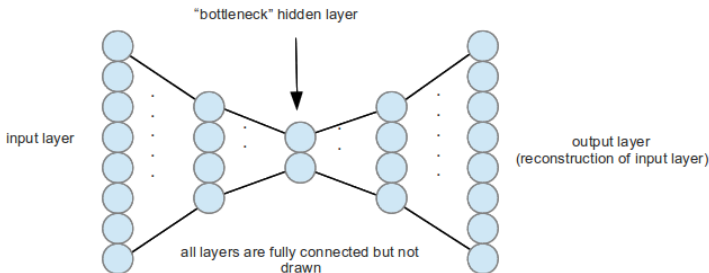
A co można zrobić, jeżeli mamy same próbki?

1. Nauczyć się generować podobne próbki (**autoenkoder**).
2. Pogrupować próbki (**algorytmy klasteryzacji**)
3. Narysować próbki (**algorytmy wizualizacji**)
4. Znaleźć **dziwne** próbki (**algorytmy wykrywania nieprawidłowości**, czyli **anomaly detection**)

Z wizualizacją i autoenkoderami związana jest **redukcja wymiarowości**

Autoenkodery

- Tworzymy zadanie uczenia się z nadzorem (funkcji identycznościowej)
- Wariant jednowarstwowej funkcji liniowej jest skrajnie nieciekawy (bo?)
- Wielowarstwowa sieć, która ma część redukującą wymiar (coraz mniejsze warstwy) i analogiczną grupę warstw zwiększającą wymiar
- Może być użyteczna, bo tworzy wewnętrzną reprezentację obrazu

Bardziej skomplikowane autoenkodery (NVIDIA Celebrities)

Ci ludzie nie dadzą Ci autografu (przykładowe twarze dla losowego
zacisku)

źródło: <http://research.nvidia.com/>

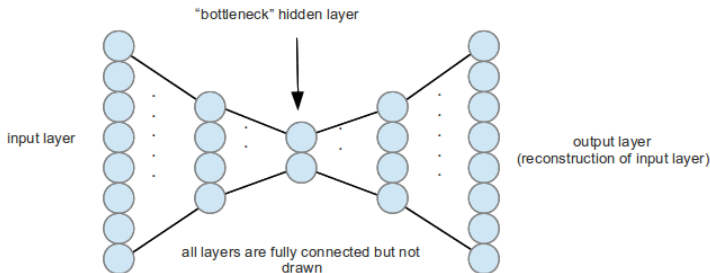
Oczywiście nie zawsze jest idealnie, bo:

źródło: <https://nerdist.com/nvidia-ai-headshots-fake-celebrities/>

Anomalie (1)

Autoenkoder może być użyty do wykrywania anomalii.
Autoenkodery radzą sobie dobrze z **typowymi próbkami**.

Nietypowe próbki będą miały duży błąd rekonstrukcji!

Definicja

Klasteryzacja (grupowanie) to zadanie identyfikacji w próbce uczącej naturalnych grup związanych ze sobą obiektów.

Obiekt = wektor w \mathcal{R}^n

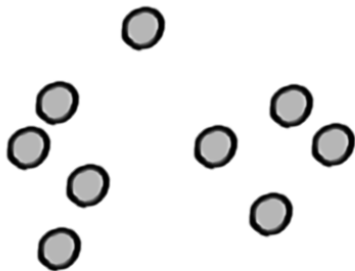
- Najprostszy wariant: chcemy otrzymać konkretną liczbę grup, powiedzmy K
- Najprostszy algorytm: K-średnich (k-means)

Przez cały czas działania algorytmu pamiętamy K **prototypów** (czyli punktów będących reprezentantami grupy)

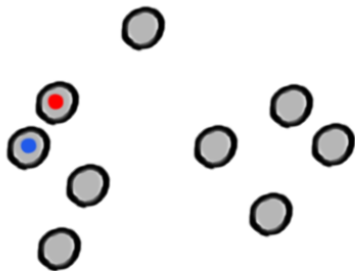
Algorytm przeplata dwie fazy:

1. Przypisanie każdego punktu do najbliższego mu prototypu
2. Obliczenie nowych prototypów jako **średnich** wszystkich punktów przypisanych do tego samego prototypu

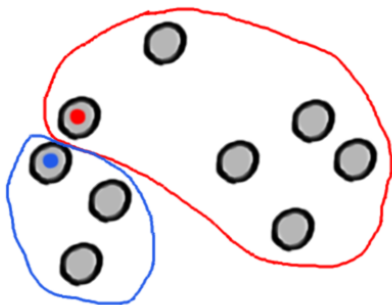
Algorytm K-średnich. Przykład: $K=2$

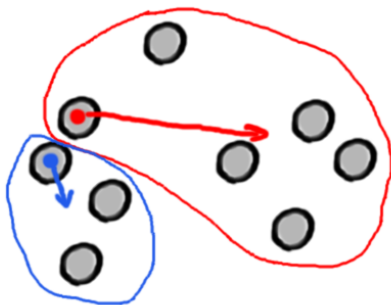
Algorytm K-średnich. Przykład: $K=2$

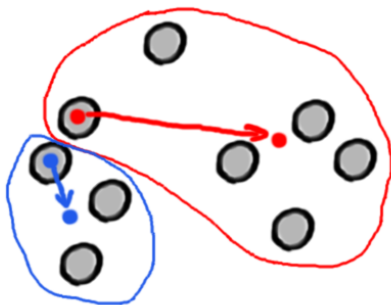
Algorytm K-średnich. Przykład: $K=2$

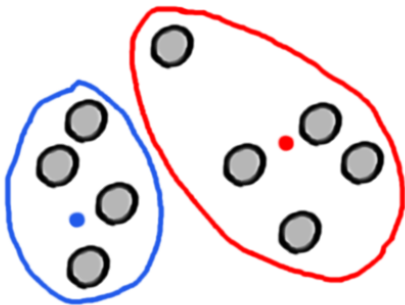
Algorytm K-średnich. Przykład: $K=2$

Algorytm K-średnich. Przykład: $K=2$

Algorytm K-średnich. Przykład: $K=2$

Koniec części I

Algorytm K-średnich. Demonstracja)

- Losujemy pewną liczbę punktów na płaszczyźnie, tak aby w naturalny sposób tworzyły klastry.
- Wybieramy początkowe centra z populacji punktów
- Obserwujemy, jak działa algorytm

Popatrzmy na demonstrację `kmeans.py`

Dodatkowe funkcje: `restart`, `new`

Co oblicza algorytm K -średnich?

Cel

Chcemy, żeby **prototyp** przybliżał wszystkie przypisane mu elementy.

Daleka analogia: Prototyp jest takim **elektorem**, który przybliża poglądy swoich wyborców.

Każdy wyborca jest zadowolony, jeżeli ma elektora dobrze rozumiejącego jego preferencje.

Co oblicza algorytm K -średnich? (2)

- Interesuje nas, aby **każdy element, jak najmniej się różnił od swojego reprezentanta** (czyli średniej, prototypu, centroidu)
- Miara: błąd średniokwadratowy, czyli

$$\sum_{x \in \text{Dane}} (x - \text{reprezentant}(x))^2$$

Definicja

Powyżej zdefiniowaną wielkość nazwiemy **błędem klasteryzacji**.

K-średnich jako minimalizacja błędu

Etap przypisywania

Prototypy ustalone. Każdy egzemplarz trafia do bliższego prototypu (czyli błąd maleje).

Etap liczenia średnich

Patrzmy na 1 klaster. Policzmy pochodną po c dla

$$\frac{1}{N} \sum_{i=1}^N (x_i - c)^2$$

Wychodzi:

$$\frac{2}{N} \sum_{i=1}^N (c - x_i)$$

Błąd klasteryzacji dla jednego klastra osiąga minimum w punkcie będącym średnią punktów klastra.

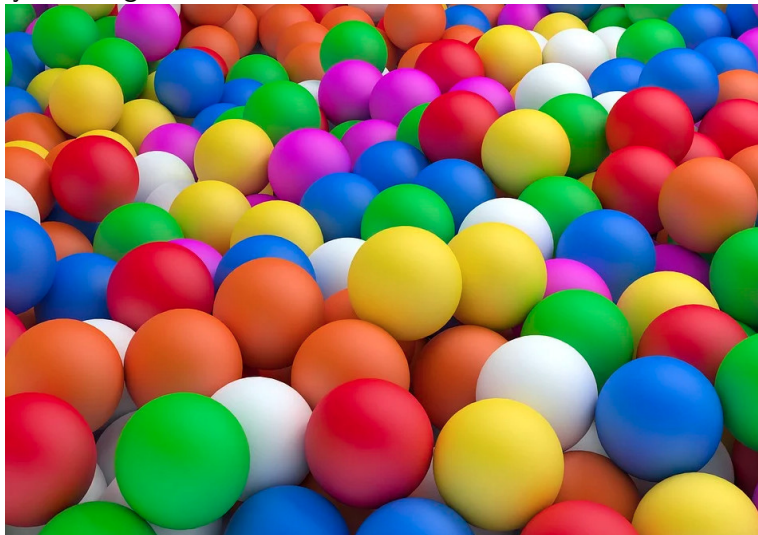
Wniosek

Oba etapy nie zwiększają błędu (tzn. jeżeli coś robią, to błąd maleje). Czyli osiągamy lokalne minimum.

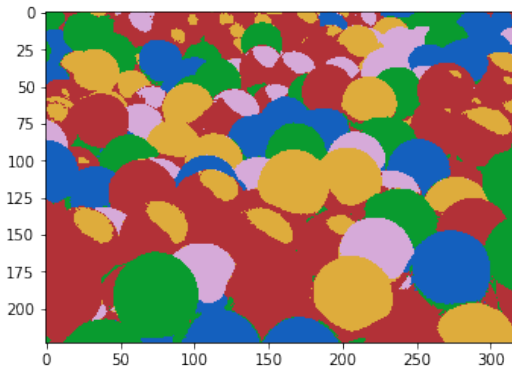
1. Wybór palety K kolorów, dostosowanej do obrazka.
2. Sklejanie obrazka z kwadratów (kompresja wektorowa)
3. Grupowanie słów podobnych (jeżeli reprezentujemy słowa jako wektory)
 - Po zastosowaniu do fraz: odpoczynek w pięknym miasteczku
 \approx wypoczynek w uroczym kurorcie

K-średnik dla kolorów

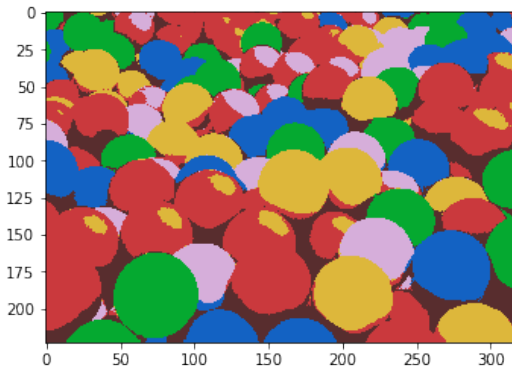
Popatrzymy, jak wybór palety i kompresja wektorowa działają dla przykładowego obrazka:

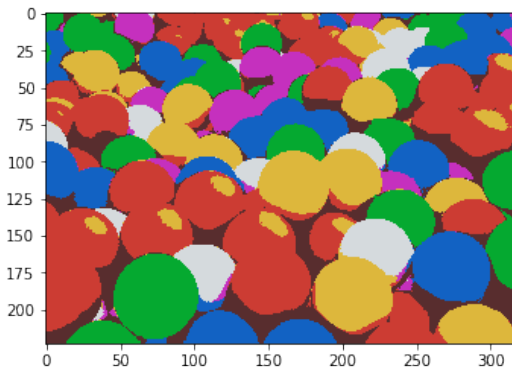
K -średnich. Wybór reprezentatywnych pikseli, $K=5$

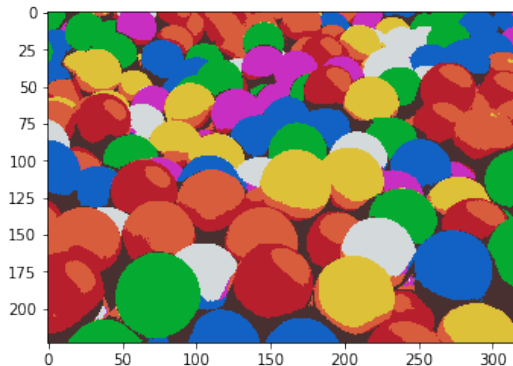
K -średnich. Wybór reprezentatywnych pikseli, $K=6$

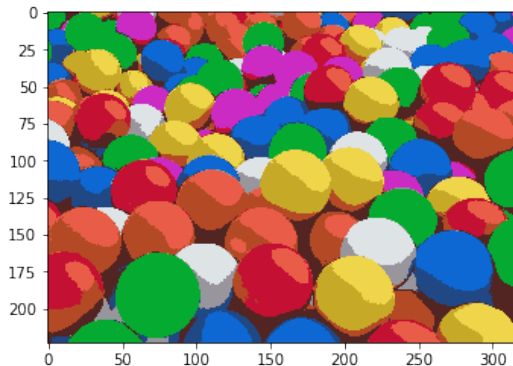
K -średnich. Wybór reprezentatywnych pikseli, $K=7$

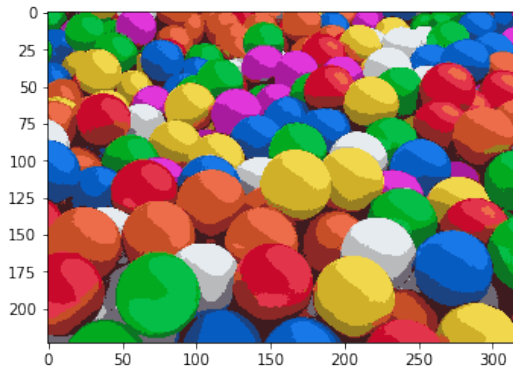
K -średnich. Wybór reprezentatywnych pikseli, $K=8$

K -średnich. Wybór reprezentatywnych pikseli, $K=12$

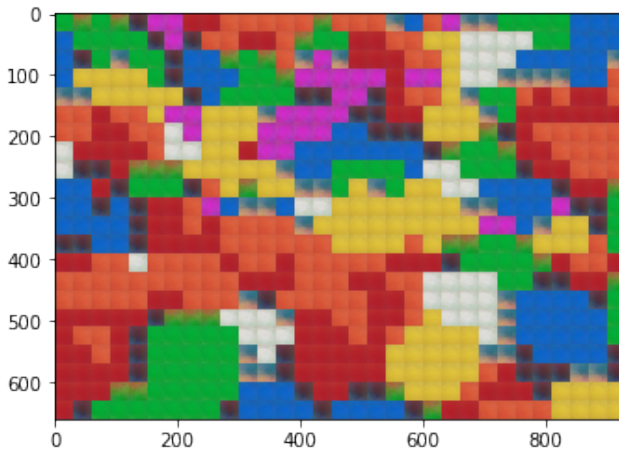
K -średnich. Wybór reprezentatywnych pikseli, $K=20$

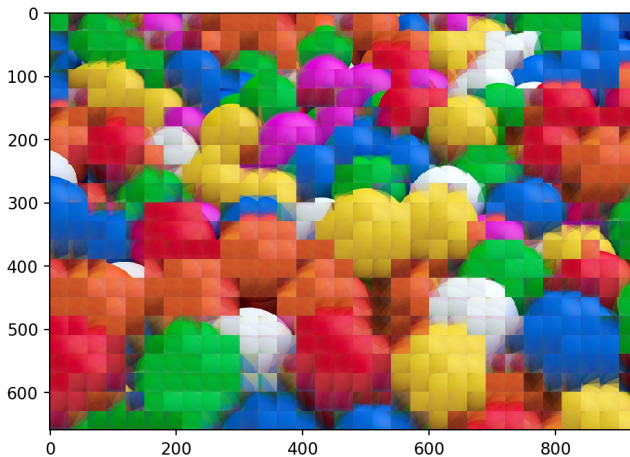
K -średnich. Wybór reprezentatywnych pikseli, $K=100$

Na deser – wynik kompresji wektorowej, $K=10$

Na deser – wynik kompresji wektorowej, $K=100$

K-średnich. Kilka uwag końcowych

- Możemy powtarzać losowanie punktów kilka razy i wybrać najmniejszy błąd
- Możemy wykonać (w celu przyspieszenia) algorytm dla podpopulacji punktów (i potem tylko 1-2 etapy dla wszystkich punktów)
- Zauważmy, że im większe K , tym (średnio) mniejszy błąd grupowania

Pytanie

Jak wykorzystać ostatnie spostrzeżenie do wyboru wartości K (wskazówka: jak wygląda wykres wartości błędu w zależności od K)

Błąd w zależności od liczby klastrów

- 1 klaster – **maksymalny błąd**
- N klastrów – **minimalny błąd** (każdy swoim reprezentantem)
- K jest mniejsze od naturalnej liczby skupień – pewne klastry są połączeniem wielu, duży błąd

Uwaga

Gdy zwiększamy K , do pewnego momentu błąd maleje znacznie, od któregoś – krzywa się wypłaszcza
ten moment to rzeczywista liczba skupień

Wykrywanie nieprawidłowości

Potencjalnie bardzo użyteczne zadanie: można na przykład analizować pomiary różnych parametrów jakiegoś skomplikowanego systemu (skrzydło samolotu pasażerskiego) i zauważać, że coś dziwnego się dzieje

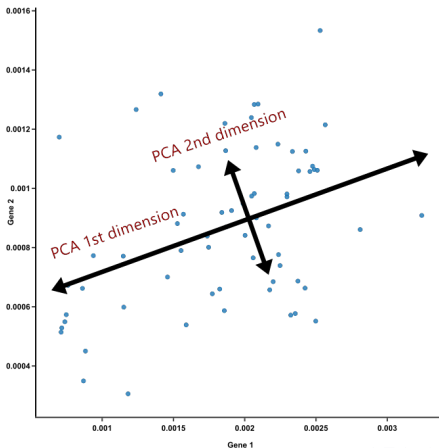
- **Pytanie:** Jak wykorzystać algorytm K-means do wykrywania anomalii?
- Charakterystyka anomalii:
 - Daleko od centrum
 - Najbliżsi sąsiedzi należą do różnych klastrów

Wykonanie algorytmu K -średnich i analiza poszczególnych punktów daje możliwość zidentyfikowania „dziwnych” elementów (potencjalnych nieprawidłowości).

- **Cel:** „zagęszczenie danych” (umożliwiające, być może, lepsze działanie innych algorytmów)
- **Dodatkowa korzyść:** jak zredukujemy liczbę wymiarów do 2, to możemy zbiór danych ładnie narysować (i być może zobaczyć jakieś prawidłowości)
- Redukcja wymiarów oznacza usunięcie informacji, ale być może usuniemy **nieistotne informacje**, czyli szum.
- Przykładową metodą (omawianą na algebrze) jest **PCA**, czyli **analiza głównych składowych**

Principal Component Analysis

- Identyfikujemy osie, które odpowiadają za największą zmienność danych
- Obracamy przestrzeń i pozostawiamy tylko najważniejsze wymiary.

- Mamy punkty w przestrzeni wielowymiarowej.
- Chcemy przypisać im punkty na płaszczyźnie (2D)
- Jak? (wskazówka: potrafimy liczyć odległość w przestrzeni wielowymiarowej)

Ogólna zasada

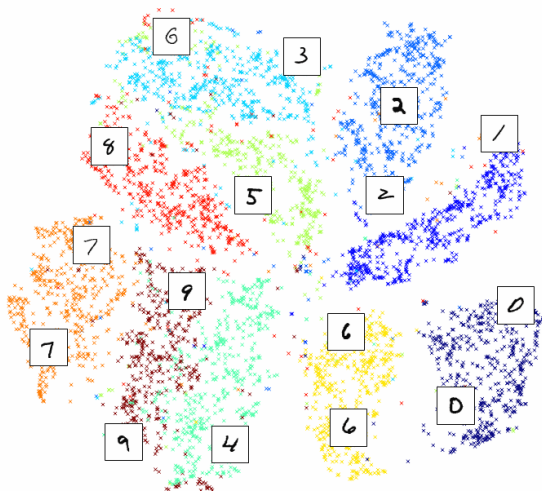
Staramy się, by odległości w 2D odpowiadały tym w oryginalnej przestrzeni (np. 500D)

Niektóre algorytmy można interpretować jako tworzenie układu punktów połączonych sprężynkami, punkty „podobne” się przyciągają, odległe – odpychają, szukamy równowagi tego układu dynamicznego.

Wizualizacja obrazów cyfr (MNIST)

Algorytm t-SNE (który można interpretować „sprężynkowo”):

MNIST dataset – Two-dimensional embedding of 70,000 handwritten digits with t-SNE

Koniec części II

Regresja liniowa w uczeniu ze wzmocnieniem

- Definiujemy

$$\hat{Q}_{\text{opt}}(s, a; \mathbf{w}) = \mathbf{w} \cdot \phi(s, a)$$

- Weźmy grę w Dżunglę z losowym przeciwnikiem (zauważmy, że to jest MDP)
- Przykładowe cechy (propozycje?):
 - Czy jest bicie (0/1)?
 - Czy jest bicie słońa, szczura, kota (dla każdej bierki cecha)?
 - Czy ruch zbliża do jamy przeciwnika? (0/1)
 - Czy ruch jest skokiem zbliżającym do jamy?
 - Czy najbliższa jamie bierka się zbliżyła?
 - Czy podchodzimy pod bicie?
 - Czy bijemy bierkę w pułapce
 - Czy ruch jest do przodu (w lewo, w prawo, w dół)?
 - Czy zajmujemy któreś z wskazanych pól (związanych z atakiem bądź obroną)

- **Temporal Difference Learning** – metoda uczenia wartości V (używana na przykład w grach)
- Idea:
 - Generuj dane z rozgrywek
 - Naucz się wag funkcji heurystycznej analizując te dane

Uwaga

W najprostszym przypadku (czyli liniowym) mamy:

$$V(s; w) = w \cdot \phi(s)$$

Definicja

Polityka odruchów (reflex policy) – to strategia agenta, w której podejmuje decyzje analizując przybliżoną funkcję oceniającą konsekwencje działań (w grach: stany po ruchu)

- Do generowania danych możemy wykorzystać politykę odruchową (czyli naszą aktualną funkcję oceniającą)
- **Problem:** tak wygenerujemy tylko jedną rozgrywkę (albo bardzo niezróżnicowaną populację rozgrywek)

Generowanie danych (2)

Konieczne jest wprowadzenie losowości:

- a) Polityka ϵ -zachłanna (pamiętajmy o zmianie znaczenia V dla **Mina** i **Maxa**)
- b) Losowanie zgodne z prawdopodobieństwem „softmaxowym”, czyli:

$$P(s, a) = \frac{e^{V(\text{succ}(s,a))}}{\sum_{a' \in \text{Actions}(s)} e^{V(\text{succ}(s,a'))}}$$

- c) Dla gier z **z rzucaniem kostkami** (z elementem losowym) można wybierać zawsze optymalne ruchy (sama gra zapewnia czynnik eksploracyjny)

- **Predykcja:** $V(s; w)$
- **Cel:** $r + \gamma V(s'; w)$ (s' to kolejny stan w rozgrywce)

Streszczenie reguły

W przypadku większości gier ($\gamma = 1$, nagroda na końcu),
sprowadza się to do:

- a) Staraj się, by podczas dobrych gier wartość planszy po ruchu
zbytnio się nie zmieniała (dla minmaxa i optymalnej strategii
powinna być ona stała)
- b) Zwiększaj wartość sytuacji bliskich zwycięstwa (wykorzystanie
 r pod koniec).

- Funkcja celu:

$$\frac{1}{2}(\text{prediction}(w) - \text{target})^2$$

- Gradient:

$$(\text{prediction}(w) - \text{target})\nabla_w(\text{prediction}(w))$$

- Reguła uaktualniania:

$$w \leftarrow w - \eta((\text{prediction}(w) - \text{target})\nabla_w(\text{prediction}(w)))$$

Algorytm

Dla każdego s, a, r, s' wykonuj:

$$w \leftarrow w - \eta(V(s; w) - (r + \gamma V(s', w))) \nabla_w V(s; w)$$

Dla funkcji liniowej:

$$V(s, w) = w \cdot \phi(s)$$

mamy

$$\nabla_w V(s, w) = \phi(s)$$

Porównanie TD-learning i Q-learning

Algorithm: TD learning

On each (s, a, r, s') :

$$\mathbf{w} \leftarrow \mathbf{w} - \eta \left[\underbrace{\hat{V}_{\pi}(s; \mathbf{w})}_{\text{prediction}} - \underbrace{(r + \gamma \hat{V}_{\pi}(s'; \mathbf{w}))}_{\text{target}} \right] \nabla_{\mathbf{w}} \hat{V}_{\pi}(s; \mathbf{w})$$

Algorithm: Q-learning

On each (s, a, r, s') :

$$\mathbf{w} \leftarrow \mathbf{w} - \eta \left[\underbrace{\hat{Q}_{\text{opt}}(s, a; \mathbf{w})}_{\text{prediction}} - \underbrace{\left(r + \gamma \max_{a' \in \text{Actions}(s)} \hat{Q}_{\text{opt}}(s', a'; \mathbf{w}) \right)}_{\text{target}} \right] \nabla_{\mathbf{w}} \hat{Q}_{\text{opt}}(s, a; \mathbf{w})$$

- Można łączyć TD learning z uczeniem polityki. AlphaGo Zero tak właśnie robiło.
- Można stosować metody **poprawiania polityki/oceny**:
 - a) Bazujące na alpha-beta search (tak uczyć funkcję oceniającą, żeby miała „inteligencję” taką, jak poprzednia wersja)
 - b) MCTS policy improvement (żeby nowa polityka udawała jak najlepiej starą wspomagającą się symulacjami MCTS)

Uwaga

Takie metody były używane w różnych słynnych programach:

1. Warcaby (Samuel, 1965)
2. Tryktrak, czyli Backgammon (Tesauro, ok. 1990)
3. AlphaGoZero (DeepMing, 2017)

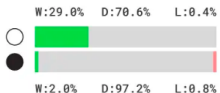
- AlphaGo wygrało z Lee Sedolem (drugi gracz na świecie).

- **AlphaGo** wygrało z Lee Sedolem (drugi gracz na świecie). Zawierało elementy uczenia z historycznych partii – uczenie **z nadzorem**, jaki ruch zrobił dobry gracz, który w sytuacji X wygrał partię.
- **AlphaZero** – uczył się tylko grając sam ze sobą!
- Bardzo dobre (lub znakomite) wyniki w grach:
 - Go (mistrz Wszechświata)
 - Szachy (ale nie poziom mistrza świata)
 - Shoggi (jako przykład innej gry, która też działa)

Chess

AlphaZero vs. Stockfish

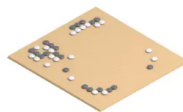
Shogi

AlphaZero vs. Elmo

Go

AlphaZero vs. AGO

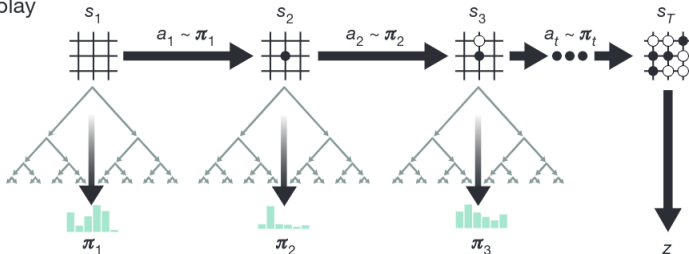

AZ wins AZ draws AZ loses AZ white ○ AZ black ●

<https://deepmind.com/blog/article/alphazero-shedding-new-light-grand-games-chess-shogi-and-go>

AlphaZero. Rozgrywka

a Self-play

Drobna uwaga

Trochę zmodyfikowany MCTS, który zamiast symulacji używa aktualnej funkcji heurystycznej.

AlphaZero. Analiza rozgrywki

Cele uczenia

- 1 Funkcja wybierająca ruch
- 2 Funkcja oceniająca planszę

b Neural network training

